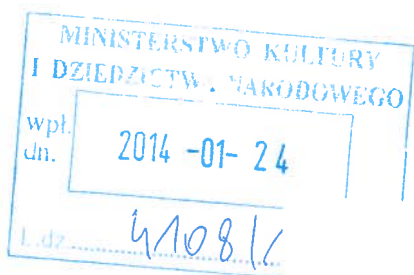

l.dz. 209/2014

Warszawa, dnia 20 stycznia 2014 roku

Szanowna Pani
Anna Wolska
Departament Własności Intelektualnej
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa
Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

Szanowna Pani!

Z wielką uwagą zapoznaliśmy się z przekazanym nam, celem zajęcia stanowiska, dokumentem Komisji Europejskiej z 30 grudnia 2013 roku, zatytułowanym „Konsultacje społeczne dotyczące reformy europejskiego prawa autorskiego”. Wyrażamy żal, że czas pozostawiony na zgłoszenie uwag do jego treści zakreślony został tak wąsko. Kwestia ma tymczasem znaczenie fundamentalne i powinna być przedmiotem odpowiednio przygotowanej konferencji z udziałem organizacji zbiorowego zarządzania oraz organizacji użytkowników. Wymaga bowiem określenia stanowiska równoważącego interesy obu tych grup. Ponadto wymaga oceny z pozycji Polski, będącej państwem mającym istotny wkład w obrót prawami autorskimi, to jednak będącym głównie importerem twórczości obcej, wobec czego powstaje niezwykle doniosły problem ochrony polskiej twórczości i zabezpieczenia jej obecności na rynku europejskim. Z tego punktu widzenia istotne znaczenie miałoby stworzenie płaszczyzny konfrontacji różnych stanowisk, celem wypracowania stanowiska mającego znaczenie dla polityki polskich gremiów w Komisji Europejskiej, Radzie i w Parlamencie Europejskim.

W odniesieniu do zagadnień podniesionych w ramach omawianych konsultacji wyrażamy następujące stanowisko, w kolejności pytań zawartych w tym dokumencie:

1. Zasadnicze znaczenie przywiązujemy do obowiązywania zasady terytorialności. Uważamy, że jedynie ona, wiążąc korzystanie z twórczości z porządkiem prawnym, na gruncie którego dochodzi do korzystania utworu, pozwala na ochronę lokalnego repertuaru. Jej obowiązywanie jest w stanie zabezpieczyć przed monopolizacją, a

właściwie kartelizacją prawa autorskiego przez światowe koncerny zajmujące się rozpowszechnianiem twórczości, w tym artystycznych wykonani.

2. Jedynie pozornie korzystanie z twórczości *on line* w czasie i miejscu wybranym przez korzystającego pozbawione jest terytorialnego charakteru. Ponadgraniczny charakter przekazu, np. drogą satelitarną, umożliwiającą swobodny dostęp, jak również za pomocą Internetu dochodzi do korzystania przez użytkownika nie w cyberprzestrzeni, a korzystającego z niej na danym, konkretnym terytorium. Korzystanie to ma zatem zawsze charakter terytorialny i więcej... jest możliwe do określenia. Należy zresztą zwrócić uwagę, że informacje w tym zakresie są gromadzone, choćby dla celów reklamowych. Istniejące od dawna możliwości techniczne są wykorzystywane do pozyskiwania w tym zakresie relatywnie szczegółowych informacji. Niezależnie od tego potrzebne w tym zakresie informacje mogą być uzyskiwane w drodze badań rynku, metodami statystycznymi. Skutecznym instrumentem ściągania wynagrodzeń może być, jako rozwiązanie alternatywne, rozwijanie systemu opłat od urządzeń wprowadzonych do obrotu w danym państwie, umożliwiających elektroniczny dostęp do twórczości, tzn. pobieranie, przesyłanie, przechowywanie odtwarzanie lub kopiowanie utworów (i ich artystycznych wykonani). Skala zbytu tych urządzeń pozostaje w ścisłej zależności ze skalą wykorzystania twórczości przez użytkowników, przede wszystkim w ramach użytku prywatnego. Należy przy tym dodać, że zapotrzebowanie na urządzenia cyfrowe umożliwiające dostęp i korzystanie z twórczości rozstrzyga o związaniu korzyści osiąganych przez ich producentów i dystrybutorów, a w ostatecznym rachunku powoduje, że opłaty (levies) wnoszone przez producentów lub dystrybutorów takich urządzeń, jako wprowadzających je do obrotu na terytorium danego państwa UE, ostatecznie są ponoszone przez nabywców urządzeń i nośników, w więc w istocie użytkowników tych urządzeń, w rozmiarze proporcjonalnym do skali korzystania z dostępu do twórczości.
3. Powstaje oczywiście pytanie, kto miałby udzielać zezwolenia na korzystanie z utworów i artystycznych wykonani *on line*. Nie widzimy jednak trudności z uzyskiwaniem zezwolenia na zwielokrotnianie i udostępnianie utworów *on line*. W każdym razie nie wydaje się konieczne, żeby przyjąć tu konstrukcję podobną do przyjętej w konwencji o transgranicznym przekazie satelitarnym, określającą w sposób całkowicie sztuczny i odrywający rozwiązanie od terytorium korzystania z

utworów, zakładającą właściwość prawa państwa, z którego nadawany jest sygnał do satelity. Wydaje się, że w sferze korzystania *on line* należy wprowadzić dozwolony użytek obejmujący utwory rozpowszechnione, kompensowany opłatami od urządzeń umożliwiających dostęp, przechowywanie, przesyłanie odtwarzanie i zwielokrotnianie.

4. Unijny ustawodawca powinien rozbudować zakres dozwolonego użytku i systemu rekompensat strat ponoszonych przez twórców, artystów wykonawców z tytułu korzystania *on line* z utworów i artystycznych wykonania.
5. Nie wydaje się realne stworzenie jednolitego europejskiego systemu prawa autorskiego. Wystarczy dostosowanie do uwarunkowań korzystania z utworów *on line* do realiów obrotu, w szczególności stworzenie proporcjonalnego systemu kompensat z tytułu korzystania z utworów w tym zakresie na terenie poszczególnych państw UE.
6. Naszym zadaniem linki są postacią korzystania z utworów, bowiem sens takiego systemu odesłań polega na umożliwieniu korzystającemu z utworu, zawierającego linki, na inkorporowanie utworów za ich pomocą automatycznie do utworu, do którego link się odnosi. W odróżnieniu od tego, kopie utworów tworzonych w przejściowej pamięci komputera przez przeglądarki, stanowią jedynie informację o istnieniu utworu i jego adresie internetowym. Korzystanie takie powinno być objęte dozwolonym użytkowaniem, kompensowanym przez opłaty od urządzeń umożliwiających kopiowanie i czystych nośników umożliwiających dostęp do utworów i artystycznych wykonania. Nie jest natomiast zasadne przesądzanie wyczerpania prawa w zakresie dalszego rozpowszechniania utworów i artystycznych wykonania w formie cyfrowej. Współcześnie korzystanie z utworu w formie cyfrowej stanowi podstawową formę korzystania z utworów słownych, muzycznych, słowno-muzycznych oraz audiowizualnych i ich artystycznych wykonania. Przyjęcie wyczerpania prawa w tym zakresie z pierwszą sprzedażą podważyłoby sens ochrony autorskiej.
7. Jedynie odpowiednio ujęty system kompensat ustanowionych jako opłaty naliczane procentowo od wszystkich (w tym bieżąco pojawiających się na rynku) urządzeń umożliwiających dostęp i korzystanie z twórczości, ponoszonych przez ich

producentów, importerów lub dystrybutorów, jest w stanie zrównoważyć skutki, umożliwienia tego dostępu w szerokim zakresie.

8. Stworzenie rejestru utworów generalnie może być pożyteczne. Wymaga jednak rozwiązania systemowego obejmującego stałą możliwość aktualizacji (uzupełnianie) rejestru, ustalenia jawnej procedury reklamacji treści rejestru oraz określenia skutków zamieszczenia w informacji w rejestrze, w kontekście dobrej wiary korzystającego z rejestru, w zaufaniu do jego rzetelności.
9. Niezbędnym elementem rejestru byłoby oparcie jego treści o zunifikowany, powszechny system identyfikatorów utworów i odpowiednio artystycznych wykonania.
10. Czas ochrony autorskich praw majątkowych jest zadowalający. Czas ochrony artystycznych wykonania powinien być liczony nie od realizacji wykonania, a od śmierci artysty wykonawcy, a w wypadku, gdy wykonanie pochodzi od więcej niż jednej osoby, od śmierci ostatniego z głównych wykonawców, a w ich braku kierownika artystycznego. Wydaje się, że należałoby tu odpowiednio zastosować zasadę odnoszącą się o czasu ochrony utworu audiowizualnego.
11. Uważamy, że zagwarantowanie w określonych sytuacjach twórcom i artystom wykonawcom niezbywalnego i niepodlegającego zrzeczeniu się wynagrodzenia i wprowadzenie obligatoryjnego pośrednictwa organizacji zarządzającej prawami autorskimi lub pokrewnymi stanowiłoby słuszny kompromis gwarantujący producentowi i jego następcom prawnym możliwości rozporządzania utworem lub artystycznych wykonaniem na podstawie umowy z twórcą lub artystą, z drugiej strony gwarantujący stronie słabszej, w mianowicie: twórcom lub artystom, wynagrodzenie słuszne, stosowne lub proporcjonalne do korzyści z eksploatacji utworu lub artystycznego wykonania.
12. Prawo do stosownego niezbywalnego i niepodlegającego zrzeczeniu się wynagrodzenia powinno przysługiwać w odniesieniu do nadań, reemisji i odtworzeń utworów i artystycznych wykonania, które wówczas mogłaby być objęte dozwolonym użytkowaniem (licencją prawną), z zastrzeżeniem obowiązkowego pośrednictwa w dochodzeniu wynagrodzenia właściwej organizacji zarządzającej prawami.

13. Bez stosownych zmian przepisów dot. usług elektronicznych, efektywne ściganie naruszeń w sferze komercyjnej działalności w Internecie nie jest możliwe. Obecnie obowiązujące w tym zakresie przepisy nadmiernie ograniczają odpowiedzialność pośredników, zwłaszcza usługodawców, w tym obsługujących płatności lub rejestrujących domeny oraz dostawców reklam, pośrednio wykorzystujących zdolność zarobkową wykorzystywanych utworów i artystycznych wykonań, ze względu, na które reklamy są zamieszczane.
14. Autorska ochrona korzystania *on line* z twórczości nie powinna ograniczać uprawnień z tytułu prywatności rozpowszechnianych treści lub ochrony danych osobowych. Nie powinno to jednak ograniczać roszczeń o charakterze informacyjnym, w zakresie niezbędnym do pozyskania informacji lub dostępu do dokumentów w celu określenia wysokości wynagrodzenia lub opłat.
15. Unifikacja granic dozwolonego użytku jest zadaniem bardzo trudnym. Wydaje się, że powinna dotyczyć w pierwszej kolejności korzystania z twórczości *on line*.
16. Być może łatwiejszą do przeprowadzenia koncepcją byłoby poszerzenie tych uregulowań na zasadzie fakultatywności, w odniesieniu do korzystania *on line*.
17. Wydaje się, że łatwiejsze w pierwszym etapie unifikacji prawa europejskiego powinno być syntetyczne ujęcie granic poszczególnych wyjątków, opierających ujęcie na celu, nie zaś posługujące się nadmierną kazuistyką.
18. Problem terytorialności w odniesieniu do dozwolonego użytku pojawia się ze szczególną ostrością w odniesieniu do korzystania transgranicznego. W szczególności, w przypadku przekazu satelitarne, umożliwiającego bezpośredni odbiór, powstaje zagadnienie zabezpieczenia prawa do wynagrodzenia proporcjonalnego do skali korzystania z utworów i artystycznych wykonań rozpowszechnianych tą drogą i objętych obszarem pokrytym sygnałem umożliwiającym odbiór rozpowszechnianych utworów lub artystycznych wykonań. Niezbędne jest w takiej sytuacji nałożenie na organizację licencjonującą takie rozpowszechniane ustawowego obowiązku wypłaty proporcjonalnie wyliczanego wynagrodzenia, pobieranego i rozliczanego na rzecz

uprawnionych poprzez właściwe organizacje w państwach pokrytych tym sygnałem, a w wypadku, gdy program adresowany jest do publiczności dających się zidentyfikować państw, organizacjom z tych państw. W przypadku wprowadzenia dozwolonego użytku na danym terytorium, kompensowanego opłatami, byłyby one pobierane od takich urzędów umożliwiających dostęp do nadawanych satelitarnie utworów i artystycznych wykonów i dzielone na wykorzystywane utwory i artystyczne wykonania, ustalone metodami statystycznymi.

19. Odróżnienia wymaga kwestia zabezpieczenia zawartości zbiorów publicznych bibliotek i archiwów oraz digitalizacja tych zasobów, w celu zachowania ich wartości kulturowej, która powinna być objęta dozwolonym użytkowaniem, od dostępu *on line* do poszczególnych pozycji tych zasobów. Bezpłatny dostęp w tym zakresie powinien być kompensowany stosownymi wpłatami ze źródeł państwowych. Środki te powinny podlegać podziałowi przez właściwe krajowe organizacje zarządzające prawami autorskimi zgodnie z terytorialną właściwością praw do udostępnianych w ten sposób utworów i artystycznych wykonów. Dostęp odpłatny powinien odbywać się natomiast na ogólnych zasadach o zbiorowym zarządzaniu.
20. Kryterium celu niekomercyjnego jest niewystarczające. W przypadku własnych badań, tzn. streszczenia, omówienia wcześniej rozpowszechnionego utworu, korzystanie powinno być wolne (dozwolony użytek), z zachowaniem autorskich praw osobistych. W przypadku edukacyjnym możliwe byłoby posłużenie się odpłatnym dozwolonym użytkowaniem, (licencja prawna) albo na powinno następować na ogólnych zasadach licencyjnych.
21. Niekomercyjne korzystanie z utworów i artystycznych wykonów przez niepełnosprawnych, w zakresie ich upośledzenia, powinno być objęte dozwolonym użytkowaniem, pod warunkiem kompensowania twórcom i artystom strat ze środków państwowych. Wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi bowiem obowiązek państw i nie powinien on być przerzucany na twórców i artystów.
22. Naszym zdaniem eksploatacja zasobów banków danych, w zakresie czasowego zwielokrotniania utworów i artystycznych wykonów powinna być objęta dozwolonym użytkowaniem, jeżeli nie obejmuje możliwości udostępniania utworów lub artystycznych

wykonań. Naszym zdaniem taki dostęp powinien być kompensowany opłatami od urządzeń i nośników albo powinien być objęty licencjonowaniem.

23. Tzw. treści tworzone przez użytkowników z reguły wkraczają w prawo twórcy do sporządzania i rozpowszechniania opracowań chronionych utworów. Czynności takie mogą być uzasadnione jedynie w granicach własnego użytku osobistego.

Z poważaniem,

~~Stowarzyszenie SAWP~~

~~Jarosław Kamiński~~
~~Dyrektor Biura~~